

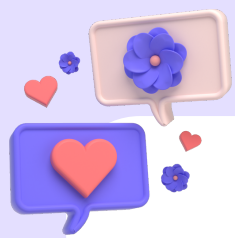
ความรู้เบื้องต้น

เกี่ยวกับความเสมอภาค
ระหว่างเพศ

ทวงส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สารบัญ

บทนำ	หน้า
ความหมายของเพศสภาพในแง่มุมต่างๆ	1
- เพศสรีระ (Sex)	1
- เพศสภาพ (Gender)	1
- เพศวิถี (Sexuality)	2
Gender ส่งผลต่อแนวคิดและบทบาทของคนในสังคมอย่างไร?	3
- บทบาทหญิงชายแบบดั้งเดิม (Traditional gender roles)	4
- บทบาทเพศภาวะแบบเสมอภาค (Egalitarian gender roles)	5
วิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ (Sexual Orientation and Gender Identity - SOGI)	7
แนวคิดเพศภาวะกับการดำเนินงานภาครัฐ	11
- ความเสมอภาคระหว่างเพศ	11
- ความเท่าเทียมระหว่างเพศ	11
- การบูรณาการเพศภาวะให้เป็นกระแสหลัก (Gender Mainstreaming)	12
- เครื่องมือในการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ	13
ในหน่วยงานภาครัฐ	
กรอบพันธกรณีระหว่างประเทศกับการส่งเสริมสิทธิสตรีและความเสมอภาคระหว่างเพศ	15
- อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women - CEDAW)	15
- หน้าทีของประเทศไทย	18
ปฏิญญาและแผนปฏิบัติการปักกิ่ง (Beijing Declaration and Platform for Actions)	19
เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals - SDGs)	20
- เป้าหมายที่ 5 สร้างความเท่าเทียมทางเพศสตรีและเด็กหญิงทุกคน	21

ความแตกต่างระหว่างเพศ (Sex) เพศภาวะ (Gender) และ เพศวิถี (Sexuality)

บทนำ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2557 ให้ความหมายของเพศสภาพ (gender) ว่าเป็น สภาพทางเพศที่ปรากฏให้เห็น รวมถึงเพศวิถี (gender identity) ซึ่งเป็นบทบาท และรสนิยมทางเพศ หรือวิถีชีวิตทางเพศ (sexuality) ที่อาจไม่ตรงกับเพศ และ “สถานะ ของบุคคล” ทั้งนี้รวมถึง “ชาติพันธุ์” และ “ชนเผ่าพื้นเมือง” ด้วย (ถวิลวดี บุรีกุล, ปัทมา สุกงำปิง, สติธร รมานิธิโชติ และจารุวรรณ กาบซ้อน, 2558)

เพศ (Sex)

หมายถึง ความแตกต่างทางชีววิทยาระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เช่น ผู้หญิงมีมดลูก ผู้ชายมีอสุจิ ซึ่งความแตกต่างระหว่างหญิงชายทางชีววิทยาส่งผลให้หญิงชายมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน (sex roles) เช่น ผู้หญิงมีหน้าที่ในการตั้งครรภ์และคลอดบุตร

เพศภาวะ (Gender)

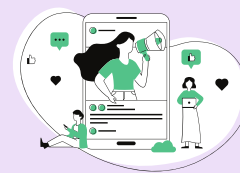
คือคุณลักษณะ บทบาท และความคาดหวังที่สังคมกำหนด "ความเป็นหญิง" (Femininity) และ "ความเป็นชาย" (Masculinity) ซึ่งคุณลักษณะและบทบาทของผู้หญิงผู้ชายเกิดขึ้นโดยกระบวนการจัดเลาทางสังคมผ่านทางสถาบันทางสังคมต่าง ๆ เช่น

ครอบครัว

สถาบันการศึกษา

สื่อมวลชน

ความแตกต่างระหว่างเพศ (Sex) เพศภาวะ (Gender) และ เพศวิถี (Sexuality)

ซึ่งคุณลักษณะและบทบาทดังกล่าว ส่งผลต่อการแสดงบทบาททางเพศ ความคาดหวัง ความสัมพันธ์ การเข้าถึงสิทธิ และโอกาสในสังคมของผู้หญิง ผู้ชาย เด็กหญิง เด็กชาย และผู้ที่มีอัตลักษณ์ทางเพศอื่น ๆ รวมทั้งกำหนดคุณค่าของความเป็นหญิงและชายที่แตกต่างกัน

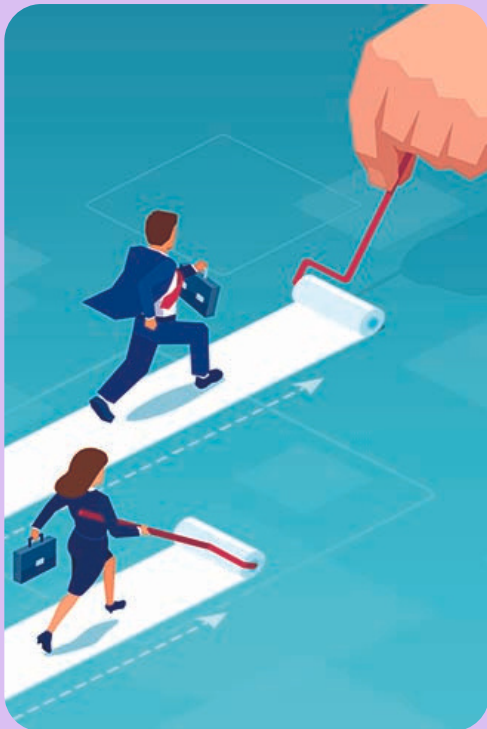
เพศวิถี (Sexuality)

หมายถึง ลักษณะทางเพศที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับ ความรู้สึกดึงดูด อารมณ์ปรารถนาทางเพศ หรือ ความรักใคร่ชอบพ

Gender ส่งผลต่อแนวคิดและบทบาทของคนในสังคมอย่างไร?

โดยมากความเป็นชายมักจะอยู่ในสถานะที่เหนือกว่า

และได้รับการยกย่องในสังคมมากกว่าหญิง ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากกรอบคิดของระบบปิตาธิปไตย* (Patriarchy) สังคมที่นิยมชายหรือสังคมที่ชายเป็นใหญ่ ส่งผลให้ผู้หญิงอยู่ในสถานะที่ต่ำกว่าเศรษฐกิจสังคม และการเมืองที่ด้อยกว่า

ส่งผลให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี

เพศภาวะส่งผลถึงความเชื่อ บทบาท และการแบ่งหน้าที่ของผู้หญิงและผู้ชายในแต่ละสังคม โดย Hurlock* ได้อธิบายถึงบทบาทหญิงชายแบบดั้งเดิม (Traditional Gender Roles) และบทบาทหญิงชายแบบเท่าเทียม (Egalitarian Gender Roles) ดังนี้

* ปิตาธิปไตย คือ การจัดสรรอำนาจที่ไม่เท่าเทียมระหว่างหญิงชายในสังคม ซึ่งทำให้ผู้หญิงตกอยู่ในสถานะที่ด้อยกว่า ถูกกดขี่และแสวงหาผลประโยชน์ (ผู้เขียน) ประมวลจาก Wallby, S. (1990). Theorizing patriarchy. Oxford, Cambridge, Massachusetts: Wiley-Blackwell. Ramitanond, S. (2015). 'Women, gender and development'. Available

Hurlock, E.B. (1978). Child Psychology. Auckland: McGraw-Hill.

Gender ส่งผลต่อแนวคิดและบทบาทของคนในสังคมอย่างไร?

บทบาทหญิงชายแบบดั้งเดิม (Traditional gender roles)

แนวคิดบทบาทหญิงชายแบบดั้งเดิม คือ แนวคิดเชื่อว่าหญิงชายมีบทบาทที่แตกต่างกัน ผู้ชายจะมีบทบาทความเป็นชายสูงแต่เพียงอย่างเดียว (High masculinity) ส่วนผู้หญิงจะมีบทบาทความเป็นหญิงสูงแต่เพียงอย่างเดียว (High Femininity) นอกจากนี้ แนวคิดนี้ยังเชื่อว่าบทบาทหญิงชายถูกกำหนดเนื่องจากความแตกต่างทางเพศทางชีววิทยา ซึ่งแนวคิดดังกล่าวก่อให้เกิดความเชื่อ ความคิดหวัง และการแบ่งบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงและชายในสังคม ดังนี้

ผู้ชาย

มีความเป็นผู้นำ โดยมีลักษณะก้าวร้าว

สามารถประสบความสำเร็จและยกสถานะทางสังคมได้โดยความสามารถ

มีหน้าที่รับผิดชอบในการหารายได้เลี้ยงครอบครัว

มีพลังมากกว่าผู้หญิง

มีอำนาจตัดสินใจในเรื่องสำคัญของครอบครัว

เลือกทำงานที่มีเกียรติและได้ค่าจ้างที่สูง

ผู้หญิง

เป็นผู้ตามและให้บริการในทุกสถานการณ์

ยกสถานะทางสังคมโดยการแต่งงานกับผู้ชายที่มีสถานะภาพทางสังคมสูงกว่าตน

มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลคนในครอบครัวและงานบ้าน

มีพลังน้อยกว่าผู้ชาย

ให้อำนาจผู้ชายในการตัดสินใจ

ทำงานนอกบ้านในกรณีจำเป็นและทำงานที่ใช้ทักษะที่ต่ำและได้รับค่าจ้างที่ต่ำ

Gender ส่งผลต่อแนวคิดและบทบาทของคนในสังคมอย่างไร?

บทบาทเพศภาวะแบบเสมอภาค (Egalitarian gender roles)

แนวคิดบทบาทเพศภาวะแบบเสมอภาค คือ แนวคิดที่ยอมรับว่า หญิงชายนั้นมีความเท่าเทียมกัน และไม่มี ความแตกต่างกัน บทบาทของ หญิงชายไม่มีลักษณะตายตัวสามารถปรับเปลี่ยนได้ สังคมที่มีความเชื่อ ในเรื่องเพศภาวะแบบความเสมอภาคจะมีลักษณะ ดังนี้

ผู้ชาย

ยอมรับและให้ความสำคัญกับเพศตรงข้าม

สามารถทำกิจกรรมต่างๆได้
โดยไม่คำนึงว่าเป็นหน้าที่ของหญิงหรือชาย

ช่วยเหลืองานบ้านและเลี้ยงดูบุตร

ให้โอกาสสมาชิกในครอบครัว
ในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ

ไม่ลังเลที่จะทำงานที่ถูกเชื่อว่า
เป็นงานของผู้หญิง

สามารถทำงานโดยมีหัวหน้างานเป็น
ผู้หญิงได้โดยปราศจากความคิดต่อต้าน

ผู้หญิง

ตระหนักว่าตนเองมีความสำคัญ

สามารถทำกิจกรรมต่างๆได้
โดยไม่คำนึงว่าเป็นหน้าที่ของหญิงหรือชาย

ทำงานนอกบ้านและหาโอกาส
ในการทำงานเท่าเทียมกับผู้ชาย

สามารถตัดสินใจได้ด้วยตัวเอง

ไม่รู้สึกผิดที่เลือกที่จะทำงานนอกบ้าน
มากกว่าเลี้ยงดูบุตร

หาโอกาสในการดำรงตำแหน่งบริหาร

Gender ส่งผลต่อแนวคิดและบทบาทของคนในสังคมอย่างไร?

**จากการที่สังคมกำหนดและคาดหวังต่อ
หญิงชายแตกต่างกัน ทำให้ผู้หญิงและผู้ชาย
ถูกกำหนดอยู่ในสถานะทางสังคมที่แตกต่างกัน**

สังคมเชื่อว่าผู้ชายมีความเป็นเหตุเป็นผล จึงกำหนดให้เป็นผู้นำ และมีบทบาทอยู่ในพื้นที่สาธารณะ เช่น ทำงานนอกบ้าน ผู้นำชุมชน นักการเมือง ในขณะที่ผู้หญิงถูกมองว่าเป็นผู้ที่อ่อนโยนและมีอารมณ์อ่อนไหว จึงถูกกำหนดบทบาทอยู่ในพื้นที่ส่วนตัว เช่น เป็นผู้ให้การดูแลสมาชิกในครอบครัวอยู่ในบ้าน ซึ่งเป็นที่มาของ..

ปัญหาภาพเหมารวมในเรื่องเพศภาวะ

หรือการตีตราในเรื่องบทบาทเพศ (Gender Stereotype)

โดยเชื่อว่าบทบาทเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไม่ได้ ทำให้มีการจำกัดสิทธิและโอกาสของผู้หญิง การกีดกันและอคติ นำไปสู่การเลือกปฏิบัติทางเพศ (Gender discrimination)

เช่น การที่ผู้หญิงต้องรับภาระในการเลี้ยงดูบุตรและความรับผิดชอบในครัวเรือน การจำกัดสิทธิของผู้หญิงในการเข้าศึกษาในสาขาใดสาขาหนึ่ง การไม่ส่งเสริมให้ผู้หญิงเป็นผู้นำในทุกระดับ การได้รับค่าจ้างที่ไม่เท่าเทียมระหว่างหญิงชายในงานประเภทเดียวกัน

วิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ (Sexual Orientation and Gender Identity - SOGI)

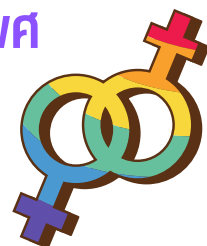

สังคมประกอบไปด้วยความหลากหลาย
ซึ่งบุคคลไม่ได้มีเพศวิถี (Sexuality)
ตามแนวคิดแบบแบ่งขั้วชายหญิง (Gender binary
concept) อย่างเดียวเท่านั้น บุคคลมีวิถีทางเพศ
(Sexual orientation)

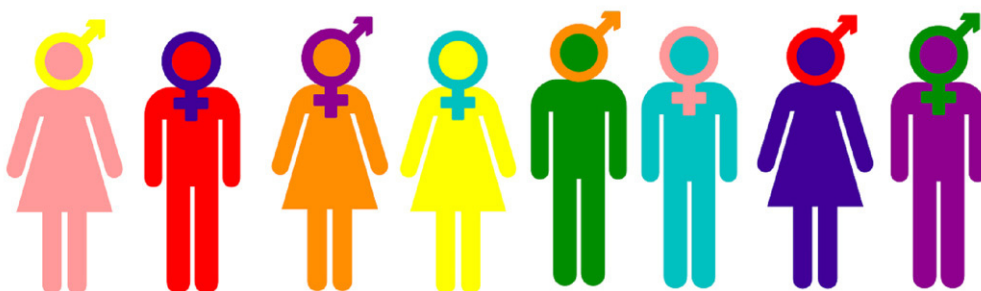
วิถีทางเพศ (Sexual orientation) หรือรสนิยมทางเพศ

หมายถึง ความรู้สึกที่เกี่ยวกับความชอบ ความพึงพอใจทางเพศ
หรือความสัมพันธ์ทางเพศที่หลากหลาย โดยอาจจะเป็นไปตาม
บรรทัดฐานที่สังคมส่วนใหญ่กำหนดหรือไม่ก็ได้ นอกจากนี้

บุคคลยังมี **อัตลักษณ์ทางเพศ (Gender identity)**
หมายถึง การกำหนดนิยามตัวตนทางเพศของบุคคล
ซึ่งอาจสอดคล้องหรือแตกต่างจากเพศทางชีววิทยา
กลุ่มบุคคลที่มีวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ
ที่หลากหลาย เรียกว่า...

กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQIA+) หรือ
Lesbian Gay Bisexual Transgender Queer Intersex Asexual

วิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ (Sexual Orientation and Gender Identity - SOGI)

หญิงรักหญิง (Lesbian)

Lesbian หมายถึง ผู้มีเพศสรีระเป็นหญิง มีความสนใจ ความพึงพอใจ ความรักใคร่ทางเพศ และมีสัมพันธภาพทางเพศกับผู้ที่ มีเพศทางชีววิทยาเป็นหญิง เช่นเดียวกัน

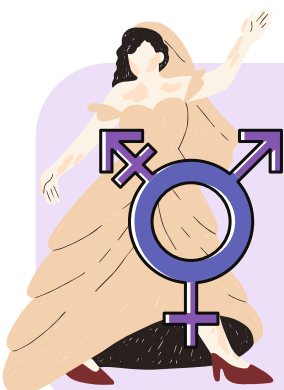

ชายรักชาย (Gay)

Gay หมายถึง ผู้มีเพศสรีระเป็นชาย มีความสนใจ ความพึงพอใจ ความรักใคร่ทางเพศ และมีสัมพันธภาพทางเพศกับผู้ที่ มีเพศทางชีววิทยาเป็นชาย เช่นเดียวกัน

คนรักสองเพศ (Bisexual)

Bisexual หมายถึง ผู้ที่มีความสนใจ ความพึงพอใจ ความรักใคร่ทางเพศและมีสัมพันธภาพทางเพศได้กับ ผู้ที่มีเพศทางชีววิทยาเดียวกันและต่างเพศ

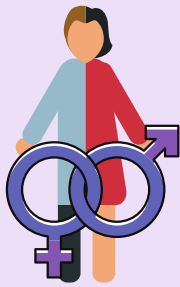
คนข้ามเพศ (Transgender)

Transgender หมายถึง ผู้ที่นิยามอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองแตกต่างจากเพศกำเนิด โดยมีความรู้สึก ความชอบ และการแสดงออกทางเพศแตกต่างจากเพศโดยกำเนิด

วิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ (Sexual Orientation and Gender Identity - SOGI)

บุคคลที่มีความรักโดยไร้กฎเกณฑ์ทางเพศ (Queer)

Queer หมายถึง คนที่ไม่จำกัดว่าเป็นเพศใดและต้องรักเพศใดซึ่งเป็นอัตลักษณ์ทางเพศ ที่อยู่เหนือคำจำกัดความทางเพศโดยสิ้นเชิง

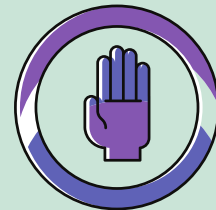

คนที่มีเพศกำกวม (Intersex)

Intersex หมายถึง ผู้ที่มีเพศสรีระที่กำกวม ไม่สามารถระบุได้ว่าบุคคลนั้นเป็นเพศชายหรือเพศหญิง โดยอาจพบตั้งแต่แรกเกิด หรือค้นพบช่วงวัยเจริญพันธุ์

บุคคลไม่ฝักใฝ่ทางเพศ (Asexual)

Asexual หมายถึง บุคคลที่ไม่ฝักใฝ่ทางเพศ หรือไม่ฝักใฝ่การมีเซ็กส์ บางคนอาจไม่มีแรงดึงดูดทางเพศเลยหรืออาจมีน้อย

บุคคลที่ไม่ต้องการระบุเพศภาวะของตน (Non-Binary)

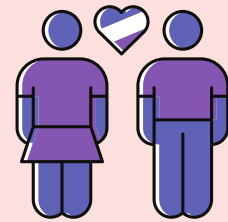

คือ อัตลักษณ์ทางเพศแบบหนึ่งที่ไม่ได้อยู่ในนิยามที่สังคมกำหนดไว้ เป็นเพศที่ไม่ใช่ผู้ชายและผู้หญิง โดยอาจหมายถึงการเป็นทั้ง 2 เพศในเวลาเดียวกัน หรือการนิยามว่าตัวเองไม่มีเพศเลยก็ได้

วิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ (Sexual Orientation and Gender Identity - SOGI)

ผู้ที่มีความสนใจต่อคนทุกรูปแบบ (Pansexual)

Pansexual หมายถึง คนที่ไม่ปิดกั้นว่าคนรักจะเป็นเพศอะไร มีความสนใจในผู้ที่มีอัตลักษณ์ทางเพศใดก็ได้ สามารถรักใคร่ก็ได้ไม่จำกัดเพศ

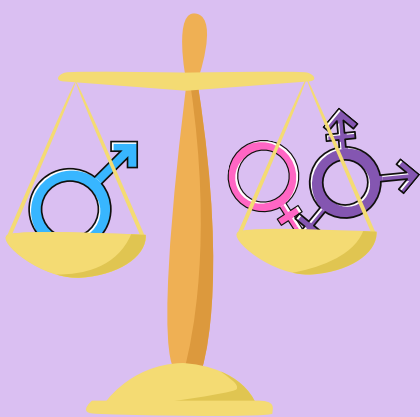

กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศอยู่ภายใต้เพศภาวะ และได้รับผลกระทบจากระบบปิตาธิปไตย ซึ่งส่งผลความคาดหวัง การกำหนดคุณลักษณะ และบทบาทของสังคมต่อกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยในสังคมยังคงมีความเชื่อแบบดั้งเดิมว่าความหลากหลายทางเพศมีความแตกต่างจากบรรทัดฐานส่วนใหญ่ในสังคม ส่งผลให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศถูกทำจัดสิทธิและโอกาสต่าง ๆ

แนวคิดเพศภาวะกับการดำเนินงานภาครัฐ

การนำแนวคิดเพศภาวะเข้าสู่การดำเนินงานภาครัฐนั้น มีเป้าหมายสำคัญ
คือ **การสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศ (Gender equality)**

ความเสมอภาคระหว่างเพศ (Gender equality)

หมายถึง การเข้าถึงและได้รับสิทธิ หน้าที่ และโอกาสที่เท่าเทียมของบุคคล ทั้งผู้หญิง ผู้ชาย และกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ นอกจากนั้นยังต้องคำนึงถึงความต้องการจำเพาะ และโอกาสที่แตกต่างกันของผู้หญิง ผู้ชาย และกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ และการจัดอุปสรรค ซึ่งเป็นผลมาจากเพศภาวะ และความทับซ้อนด้วยเหตุและปัจจัยอื่นๆ (Intersectionality) เพื่อให้บุคคลเข้าถึงสิทธิโอกาส และทรัพยากรในการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

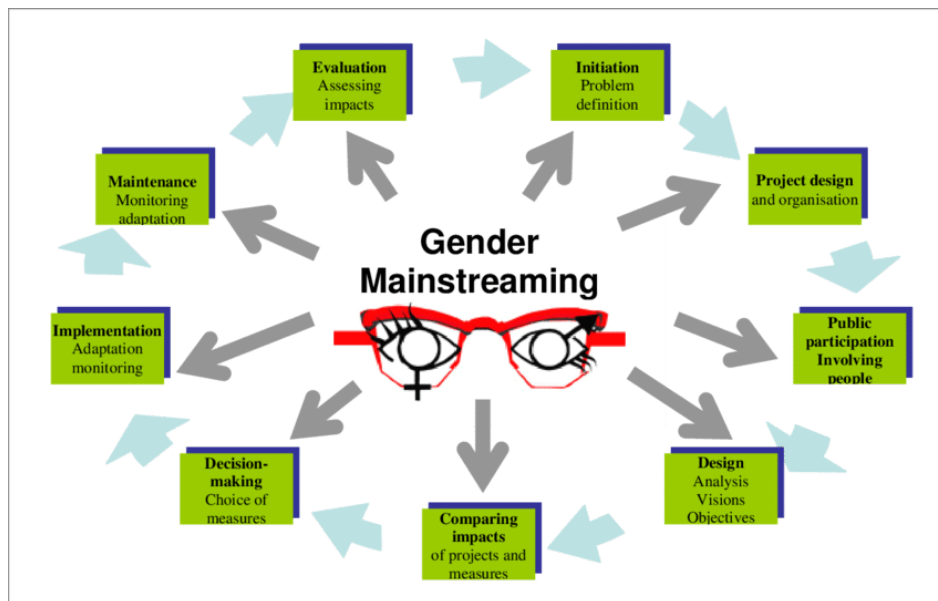
ความเท่าเทียมระหว่างเพศ คือ การจัดการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ หรือ การแสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด เพื่อให้บุคคลทั้งผู้หญิง ผู้ชาย และกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศเข้าถึงและได้รับสิทธิ หน้าที่ และโอกาสตามหลักการสิทธิมนุษยชนอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อม สหประชาชาติได้เห็นพ้องร่วมกันในการนำแนวคิดเพศภาวะเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมของรัฐ ในการประชุมระดับโลก ว่าด้วยเรื่องสตรีครั้งที่ 4 ซึ่งแนวคิดนี้เรียกว่า..

การบูรณาการเพศภาวะให้เป็นกระแสหลัก (Gender Mainstreaming)

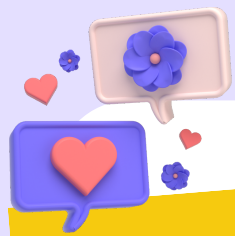
แนวคิดเพศภาวะกับการดำเนินงานภาครัฐ

การบูรณาการเพศภาวะให้เป็นกระแสหลัก (Gender Mainstreaming)*

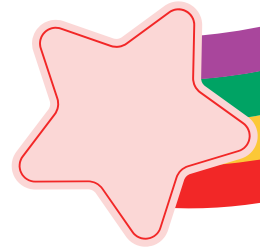

การบูรณาการเพศภาวะให้เป็นกระแสหลัก คือ กระบวนการในการประเมินผลที่ผู้หญิงและผู้ชายได้รับจากการปฏิบัติใดๆ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมาย นโยบาย แผนงานในทุกประเด็นและทุกระดับ เพื่อให้ความต้องการจำเป็น สิ่งที่เป็น และประสบการณ์ของผู้หญิงและผู้ชายได้ถูกบรรจุเป็นประเด็นสำคัญในการออกแบบ การดำเนินการ การติดตามและการประเมินผลนโยบาย และแผนงานในมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้ผู้หญิงและผู้ชายจะได้รับผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม และจัดความไม่เสมอภาค ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการบูรณาการเพศภาวะให้เป็นกระแสหลัก คือ การบรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศ (จ้อมติคณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ 1997/2)

* ทั้งนี้ การแปลคำว่า "gender streaming" เป็นภาษาไทยมีการแปลที่หลากหลาย เช่น การบูรณาการมิติหญิงชาย การสร้างกระแสความเสมอภาค การนำมิติหญิงชายเข้าสู่กระแสหลักการพัฒนา เป็นต้น (ผู้เขียน)

แนวคิดเพศภาวะกับการดำเนินงานภาครัฐ

เครื่องมือในการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศในหน่วยงานภาครัฐ

ประกอบด้วยการนำมิติเพศภาวะเข้าสู่กระบวนการนโยบายตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย การออกแบบนโยบาย การกำหนดนโยบาย การดำเนินการ และการติดตามและประเมินผลต่าง ๆ เช่น

การวิเคราะห์มิติเพศภาวะ (Gender Analysis - GA)

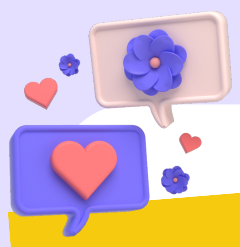

คือ การวิเคราะห์ถึงวิธีการ การได้รับประโยชน์ และผลกระทบจากโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่รัฐกำหนดขึ้น โดยคำนึงถึงความแตกต่าง ข้อจำกัด ปัญหาและอุปสรรคของผู้หญิงและชายที่แตกต่างกัน เพื่อกำหนดนโยบาย รวมทั้งที่ส่งผลให้ผู้หญิง ผู้ชาย และกลุ่มบุคคลต่างๆ ในสังคม ได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินการของรัฐอย่างสูงสุด

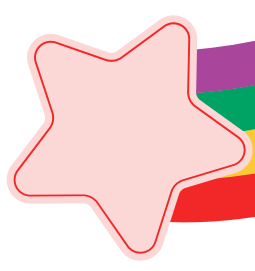
การจัดทำข้อมูลจำแนกเพศ (Sex-disaggregated data)

คือ การจัดเก็บข้อมูลจำแนกเพศ เพศสภาพ อายุ และสถานะต่างๆ เช่น ความพิการ สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม เพื่อให้เห็นถึงจำนวนของผู้หญิง ผู้ชาย เด็กหญิง เด็กชาย ในการเข้าถึงและการได้รับประโยชน์จากการดำเนินนโยบาย มาตรการ โครงการและกิจกรรมของรัฐ

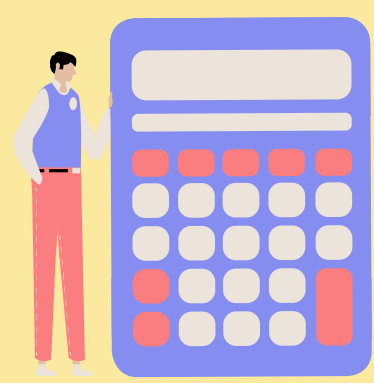

แนวคิดเพศภาวะกับการดำเนินงานภาครัฐ

การจัดทำงบประมาณที่มีมิติเพศภาวะ (Gender Responsive Budgeting - GRB)

คือ การจัดทำงบประมาณที่มีการวิเคราะห์ถึงความจำเป็น การเข้าถึง ผลประโยชน์และผลกระทบที่แตกต่างของหญิง ชาย และประชากรกลุ่มต่างๆ ในสังคม เพื่อให้เกิดการกระจายทรัพยากรที่เป็นธรรมและเหมาะสมแก่ประชากรกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งเป้าหมายคือการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ

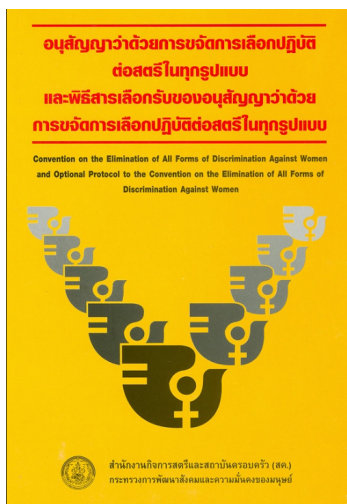

กรอบพันธกรณีระหว่างประเทศกับ การส่งเสริมสิทธิสตรีและความเสมอภาคระหว่างเพศ

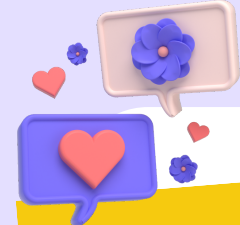

ประเทศไทยในฐานะประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ได้เข้าร่วมเป็นภาคีในสนธิสัญญา อนุสัญญา ปฎิญญาและแผนปฏิบัติการต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับสิทธิและเข้าถึงโอกาสที่ประชากรพึงได้รับ ส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาคของประชากรในทุกระดับ รวมทั้งความเสมอภาคระหว่างเพศ ในส่วนของพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสตรีภายใต้กรอบขององค์การสหประชาชาตินั้น ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคี ดังนี้

อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women - CEDAW)

อนุสัญญาดังกล่าวได้รับการรับรองจากที่ประชุมสมัชชาแห่งสหประชาชาติ สมัยที่ 34 เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2522 เป็นหลักการสำคัญที่สหประชาชาติได้ร่วมจัดทำขึ้น วัตถุประสงค์ เพื่อให้รัฐภาคีใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและมาตรการดำเนินงาน เพื่อจัดการเลือกปฏิบัติทั้งมวลต่อสตรี และให้หลักประกันว่าสตรีต้องได้รับสิทธิประโยชน์และโอกาสต่าง ๆ จากรัฐ บนพื้นฐานของความเสมอภาคระหว่างเพศ เพื่อเป็นหลักประกันและส่งเสริมให้เกิดความก้าวหน้าในการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี ทั้งในด้านนิติบัญญัติ การศึกษา สุขภาพ ความมั่นคงในชีวิต และร่างกาย เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองและอื่น ๆ ที่เหมาะสมอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย

กรอบพันธกรณีระหว่างประเทศกับ การส่งเสริมสิทธิสตรีและความเสมอภาคระหว่างเพศ

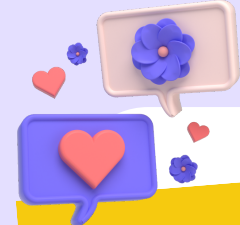
หลักการพื้นฐานของอนุสัญญา CEDAW ประกอบด้วย

- ความเสมอภาค (Equality)
- การไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discrimination)
- พันธกิจของรัฐ (State obligation) ในการคุ้มครอง สนับสนุน และดำเนินการให้ผู้หญิงได้รับสิทธิและโอกาสในด้านต่างๆ

สาระสำคัญใน CEDAW

อนุสัญญานี้มีบทบัญญัติทั้งหมด 30 ข้อ ข้อที่ 1-16 ให้ความหมายเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติต่อสตรี และกำหนดมาตรการโดยรัฐ เพื่อยังจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี รวมถึงมาตรการสร้างความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย โดยมีประเด็นสำคัญสรุปได้ ดังนี้

1. นิยาม "การเลือกปฏิบัติต่อสตรี" หมายถึง การแบ่งแยกกีดกัน การจำกัดสิทธิในการยอมรับ และการให้โอกาสแก่ผู้หญิง ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา วัฒนธรรม สุขภาพ ความเป็นแม่ ความปลอดภัย หรือด้านใด ๆ ก็ตาม ด้วยเหตุผลในด้านเพศ
2. นโยบาย มาตรการเพื่อยังจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี
3. มาตรการที่เหมาะสม การใช้มาตรการที่เหมาะสมและการบัญญัติกฎหมาย เพื่อประกันสิทธิมนุษยชนของสตรีให้เสมอภาคกับบุรุษ
4. มาตรการพิเศษชั่วคราว การใช้มาตรการพิเศษชั่วคราว เพื่อเร่งรัดให้เกิดความเสมอภาคอย่างแท้จริง (Substantive equality)
5. การปรับเปลี่ยนเจตคติดั้งเดิม การปรับปรุงแบบแผนความประพฤติทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อยังจัดอคติทางเพศ รวมทั้งการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องบทบาทเพศ

กรอบพันธมิตรระหว่างประเทศกับ การส่งเสริมสิทธิสตรีและความเสมอภาคระหว่างเพศ

6. มาตรการปราบปรามการค้าหญิงและการแสวงหาประโยชน์จากหญิง
7. การเข้าร่วมทางการเมือง กระบวนการนโยบาย ราชการและองค์กร การจัดการเลือกปฏิบัติในระบบการเมือง ราชการ เช่น การออกเสียงและการมีสิทธิได้รับเลือกตั้งทางการเมือง การเข้าร่วมในการวางแผนและดำเนินการตามนโยบายของรัฐ และองค์การอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การทำหน้าที่ทางราชการในทุก ๆ ระดับของรัฐบาล
8. การเข้าร่วมเป็นผู้แทนระหว่างประเทศ
9. สิทธิในเรื่องสัญชาติ สิทธิแก่หญิงและชายโดยเสมอภาคในการเปลี่ยนแปลงสิทธิและคงไว้ซึ่งสัญชาติ
10. สิทธิทางการศึกษา หญิงและชายจะได้รับสิทธิ โอกาส เชื้อไขในการศึกษา คุณการศึกษา หลักสูตร การสอน การสอบ อาจารย์ คุณสมบัติมาตรฐานเดียวกัน การอบรมทักษะ รวมถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทางการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ
11. สิทธิในการจ้างงาน การจัดการเลือกปฏิบัติเพื่อให้หญิงชายได้รับสิทธิในการทำงาน เลือกอาชีพอย่างเสรี โอกาสในการจ้างงานชนิดเดียวกัน หลักเกณฑ์ในการคัดเลือก ค่าตอบแทน ผลประโยชน์ สิทธิการประกันสังคม การคุ้มครองสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานเหมือนกัน และการคุ้มครองพิเศษสำหรับหญิงตั้งครรภ์ อีกทั้งการไม่ถูกเลือกในการทำงานเพราะภาวะการเจริญพันธุ์
12. สิทธิทางสุขภาพ สิทธิของสตรีในการได้รับการป้องกัน การรักษา การเข้าถึงบริการสุขภาพ รวมทั้งสิทธิการเจริญพันธุ์
13. สิทธิทางเศรษฐกิจและสังคม การจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและสังคม

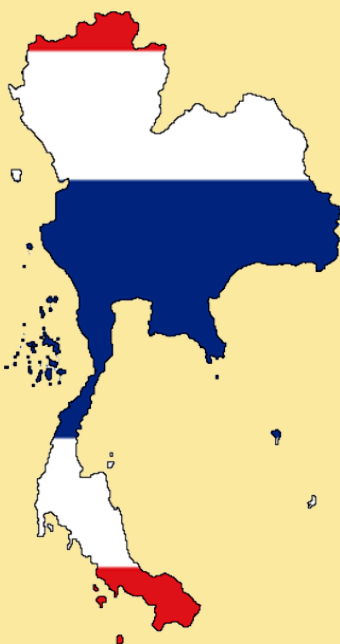

กรอบพันธกรณีระหว่างประเทศกับ การส่งเสริมสิทธิสตรีและความเสมอภาคระหว่างเพศ

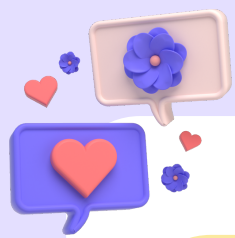
14. สตรีในชนบท การคำนึงถึงปัญหาเฉพาะของสตรีในชนบททุก มิติ
15. ความเสมอภาคในทางกฎหมาย ความเสมอภาคของสตรีและ บุรุษในทางกฎหมาย
16. ความเสมอภาคในด้านกฎหมายครอบครัวและการสมรส การได้รับสิทธิโดยเสมอภาคเรื่องการสมรสและความสัมพันธ์ ในครอบครัว รวมทั้งความรับผิดชอบในการเป็นบิดามารดา การตัดสินใจอย่างอิสระในจำนวนบุตร

ส่วนบทบัญญัติในอนุสัญญา ข้อ 17-30 นั้น เป็นการกำหนดขั้นตอนและกลไก การติดตามการปฏิบัติงานของคณะกรรมการว่าด้วยการจัดการเลือก ปฏิบัติต่อสตรี

หน้าที่ของประเทศไทย

ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีตั้งแต่ในปี พ.ศ.2528 มีผลให้ประเทศไทยมีข้อผูกพันในการอนุวัติตาม อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี ในทุกรูปแบบ โดยประเทศไทยมีหน้าที่ผลักดันและ ดำเนินการให้เป็นไปตามอนุสัญญา รวมทั้งการจัดทำรายงานผลความก้าวหน้าในการดำเนินงาน ตาม CEDAW อย่างน้อยทุก ๆ 4 ปี และเข้าร่วม ประชุมเพื่อตอบข้อซักถามและรับฟังข้อเสนอแนะ จากคณะกรรมการ CEDAW เพื่อนำข้อเสนอแนะ ดังกล่าวมาปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา เพื่อก่อให้เกิด การจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

ปฏิญญาและแผนปฏิบัติการปักกิ่ง (Beijing Declaration and Platform for Actions)

เกิดขึ้นเนื่องจากการประชุมระดับโลกว่าด้วยเรื่องสตรี ครั้งที่ 4 (ระหว่างวันที่ 4-15 กันยายน 2538) ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ที่เข้าร่วมประชุม จำนวน 189 ประเทศ ได้แสดงเจตจำนงร่วมกันและให้คำมั่นว่าจะดำเนินการเพื่อความก้าวหน้าของสตรี

สาระสำคัญของปฏิญญาปักกิ่ง เป็นการกล่าวถึงความมุ่งมั่นของรัฐบาลที่จะจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี โดยตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องใช้ความแตกต่างของบทบาทหญิงชายในการพิจารณานโยบาย และโครงการต่าง ๆ ที่ประชุมได้มีการรับรองปฏิญญาและแผนปฏิบัติการปักกิ่ง ซึ่งมีทั้งหมด 6 บท และเน้น 12 อุปสรรคต่อความก้าวหน้าของสตรี ได้แก่

- 1) ผู้หญิงกับความยากจน
- 2) การศึกษาและการฝึกอบรมสตรี
- 3) ผู้หญิงกับสุขภาพ
- 4) ความรุนแรงต่อสตรี
- 5) ผู้หญิงกับความขัดแย้งทางอาวุธ
- 6) ผู้หญิงกับเศรษฐกิจ
- 7) ผู้หญิงที่มีอำนาจและการตัดสินใจ
- 8) กลไกสถาบันเพื่อความก้าวหน้าของสตรี

9) สิทธิมนุษยชนผู้หญิง 10) ผู้หญิงกับสื่อ 11) ผู้หญิงกับสิ่งแวดล้อม 12) เด็กผู้หญิง

นอกจากนี้ เมื่อปี 2543 ได้มีการประชุมสหประชาชาติสมัยพิเศษ เพื่อทบทวนและประเมินความคืบหน้าในการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ในโรบี เพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง และปฏิญญาปักกิ่งฯ และกำหนดประเด็นห่วงใยเพิ่มเติมอีก 7 ประเด็น ได้แก่ 1) โลกาภิวัตน์ 2) ความก้าวหน้าวิทยาศาสตร์ 3) การเคลื่อนย้ายแรงงาน 4) ภาวะประชากรผู้สูงอายุ 5) การแพร่ระบาดของโรคเอดส์ 6) ภัยพิบัติธรรมชาติ และ 7) การแบ่งเบาภาระความรับผิดชอบในครอบครัว

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals - SDGs)

เป็นกรอบทิศทางในการพัฒนาของโลกระหว่างปี ค.ศ. 2016-2030 ซึ่งได้รับการรับรองในที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยสามัญ ครั้งที่ 70 (The 70th session of the United Nations General Assembly) เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2558 ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาตินครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืนมีทั้งสิ้น 17 เป้าหมาย ซึ่งแบ่งเป็น 5 กลุ่มหลัก คือ

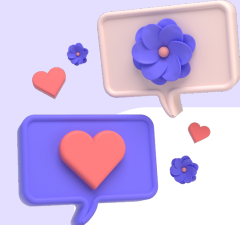

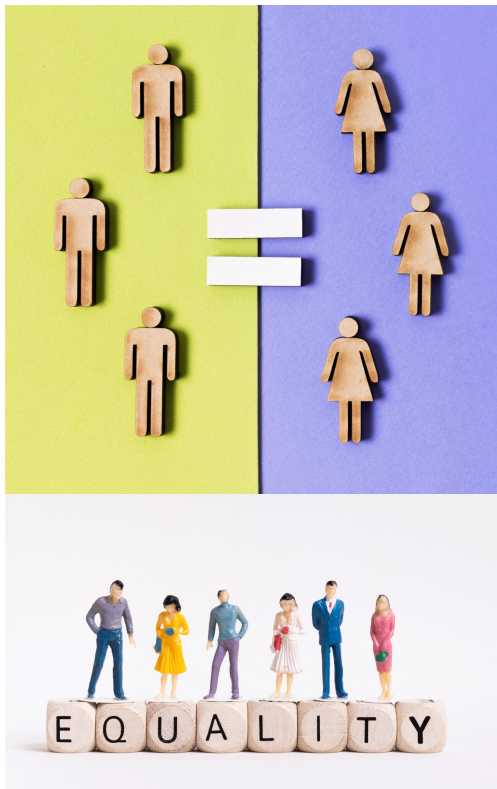
1. กลุ่ม *People* เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของคนในสังคม
2. กลุ่ม *Prosperity* เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนและครอบคลุม
3. กลุ่ม *Planet* เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. กลุ่ม *Peace* เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสันติภาพ กลไกสถาบัน และความยุติธรรม
5. กลุ่ม *Partnership* เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเป็นหุ้นส่วนเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ในส่วนประเด็นความเสมอภาคระหว่างเพศนั้น ได้รับการบรรจุอยู่ในเป้าหมายที่ 5 บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศ และเสริมพลังแก่สตรีและเด็กหญิง (Achieve Gender Equality and Empower all Women and Girls) ซึ่งมีเป้าหมายและตัวชี้วัด ดังนี้

- 5.1 ยุติการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในทุกที่
- 5.2 จัดความรุนแรงทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงทั้งในที่สาธารณะและที่รโหฐาน รวมถึงการค้ามนุษย์ การกระทำทางเพศ และการแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบอื่น
- 5.3 จัดการปฏิบัติที่เป็นอันตรายทั้งมวล เช่น การแต่งงานในเด็กก่อนวัยอันควร และโดยการบังคับ และการกลืนอวัยวะเพศหญิง
- 5.4 ยอมรับและให้คุณค่าต่อการดูแลและการทำงานบ้านแบบไม่ได้รับค่าจ้าง โดยจัดเตรียมบริการสาธารณะ โครงสร้างพื้นฐานและนโยบายการคุ้มครองทางสังคมให้ และสนับสนุนความรับผิดชอบร่วมกันภายในครัวเรือนและครอบครัวตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศ
- 5.5 สร้างหลักประกันว่า ผู้หญิงจะมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ และมีโอกาสที่เท่าเทียมในการเป็นผู้นำในทุกระดับของการตัดสินใจในทางการเมือง เศรษฐกิจและภาคสาธารณะ
- 5.6 สร้างหลักประกันว่า จะมีการเข้าถึงสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์และสิทธิการเจริญพันธุ์โดยถ้วนหน้า ตามที่ตกลงในแผนปฏิบัติการของการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องประชากรและการพัฒนาและแผนปฏิบัติการปักกิ่งและเอกสาร ผลลัพธ์ของการประชุมทบทวนดังกล่าว

-
- 5.a การเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการเข้าถึงกรรมสิทธิ์ การถือครอง การควบคุมที่ดินและทรัพยากรอื่นในรูปแบบอื่น การบริการทางการเงิน การรับมรดกและทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีความสอดคล้องกับกฎหมายของประเทศ
 - 5.b สร้างเสริมการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมพลังแก่ผู้หญิง
 - 5.c รับรองและสร้างเสริมนโยบายที่ดี และการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ และเสริมพลังแก่ผู้หญิงและเด็กผู้หญิงทุกคนในทุกระดับ

ซึ่งกรอบพันธมิตรระหว่างประเทศดังกล่าว เป็นกรอบแนวทางให้ประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ดำเนินงานเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี และการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ รวมทั้งมีการรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานในประเด็นดังกล่าว ในการประชุมระหว่างประเทศเป็นระยะ ๆ เพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างความร่วมมือเพื่อให้สังคมเป็นสังคมที่ไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ เคารพในสิทธิสตรี และสิทธิของบุคคลทุกกลุ่ม นำไปสู่ความเสมอภาคระหว่างเพศ

